

Hembygdsbladet

Medlemstidning för Vikingstad Hembygdsförening Nr 1 1999

Ordföranden har ordet.

Ett nytt år har just börjat och med det många nya goda föresatser vad vi i hembygdsföreningen vill ägna oss åt.

Vi har redan startat den studiecirkel som jag skrev om i sista numret i fjol. Ett första resultat från denna cirkel kan Ni redan i detta nummer få ta del av. Vi tackar vår studieledare Kerstin Trygg för hennes insats och ser fram emot att även andra kan lämna bidrag till Hembygdsbladet.

I år planerar vi två utflykter. En i Vikingstads omedelbara närhet där vi kommer att titta på fornlämningar och en heldagsutflykt till Smedstorp dubbelgård i södra Östergötland. Vi hoppas att intresset blir tillräckligt stort så att resorna blir av. Ytterligare information kommer att finnas på vår anslagstavla och i detta Hembygdsblad om det passar i tiden med utgivningen.

Till sist vill jag inbjuda Er alla till vårt årsmöte den 14 Mars kl 17.00 i Kyrkans Hus. Där har Ni chansen att säga vad Ni tycker om vårt program, föreslå ändringar eller ställa frågor i största allmänhet om hembygdsföreningen.

Hjärtligt välkomna!

Kent Sigedal

Från medlemmarna insänt material:

Peter Harling - en sann historia hämtad ur kyrkböcker och generalmönsterrullor.

"Natten mellan den 6 och 7 sept. 1783 föddes ryttaren S. Ahlgrens och hans hustru Stina Nilsdotters barn på Alorps ägor, döptes den 7 d:o och kristnades Peter." Denna laddade text kan man läsa i en av Vikingstad församlings födelse-böcker.

Peter blev i sin tur ryttare även han i Västanstångs kompani under 2:a livgrenadjärregementet. Han var 21 år gammal, när han blev soldat och han begärde och fick avsked "för ådragen sjuklighet i kronans tjänst" efter 23 tjänsteår. Han hade tjänat utmärkt väl står det i generalmönsterrullan. Där får man också veta, att han var 5 fot 8 tum lång (168 cm). Soldater skulle vara över 165 cm!

Ryttartorpet var nr. 58 under Stora Hargs rusthåll. Det finns kvar än i dag och heter Skogaholm.

När Peter den 25 maj 1805 kommer till ryttartorpet, bor Annika, änkan efter den förre ryttaren kvar med två av sina barn, en 7-årig flicka och nyfödd.

Hennes man dog 25 dec. 1804 av lungsot och två små barn hade också nyligen dött. En sjuklig dräng och hans dotter bor även de i torpet. Under året 1805 dör Annikas båda döttrar av lungsot.

Peter och Annika gifter sig 14 febr. 1806 och får en dotter 21 sept. 1806. I slutet av nov. dör Annika och ett par veckor senare även den lilla dottern i lungsot. På några få år utplånades alltså Annikas hela familj, två vuxna och fem barn.

Men Peter klarade sig och gifte om sig 31 maj 1807 med en piga i Gismestad, som hette Maja. När Peter 1808 - 1809 var utkommenderad i kriget mot Ryssland, bodde ytterligare sju personer varav fyra barn i torpet tillsammans med Maja. Maja dog 5 okt. 1810, 28 år gammal, i lunginflammation, en vanlig dödsorsak förr i världen. De hann aldrig få några barn.

Peter hade lidit skeppsbrott utanför Gävle 1808 på väg mot Finland, men överlevt, stigit i graderna och blivit korpral. Den 31 mars 1812 gifter han sig för tredje gången. Denna gång varar äktenskapet i 21 år! Bruden heter Catharina Hellström och är piga i Sköldstad och dotter till mjölnare Carl Hellström vid Ekströmmen, Rappestad. När deras äldste son Samuel är nyfödd 1813, måste Peter åter i fält. Han kommer helskinnad hem från Napoleonkriget. År 1815 föds ännu en son och 1816 får de tvillingar, en pojke och en flicka. Alla tre dör som spädbarn.

När Peter 1827 tagit avsked från sin tjänst, flyttar han och Catharina till Matorpet under Harg. De är "inhyses och utfattiga".

Sonen Samuel flyttar och tar tjänst som dräng. Den 4 juni 1833 dör Peter nära 50 år gammal. Det står förkylning (!) som dödsorsak. Men dödboken berättar också annat om Peter.

"Har under livstiden varit korpral, men degraderad för fylleri. Varit en rask och flink arbetare men otroligt begiven på brännvin", skriver prästen.

När sedan Catharina dör 16 år senare i en bröstsjukdom blir prästens kommentar: "Hade ett stilla, fredligt, gott och kristligt sinne. Utmärkt väl känd".

Hur gick det då för Samuel, Peters enda överlevande barn? Blev han kanske också soldat?

Ja, se det är en annan historia.

Kerstin Trygg

Ur hembygdsföreningens arkiv:

Trädgårdsindustrin i Vikingstad.

Den bördiga jorden och den rika tillgången på grundvatten har troligen varit orsaken till att det vuxit upp ett flertal handelsträdgårdar i Vikingstad. Företagen var under många år mycket blomstrande men under trycket av billig import och allt dyrare svensk arbetskraft blev det svårare med lönsamheten. På senare tid har också den allt mer ökande bränslekostnaden satt käppar i hjulen, men ännu finns ett par trädgårdar kvar.

Bankebergs Handelsträdgård.

I början på seklet kom två unga män, som hette Gunnar Eriksson och Olof Rydberg, hem från studier i Tyskland. De hade lärt sig det senaste och modernaste i odling av blommor och grönsaker. Båda hade gift sig med tyska flickor. Olof Rydberg var son till kantorn i Bankeberg, så det föll sig naturligt att de hamnade här och 1917 började de gemensamt att bygga upp en för den tiden mycket modern handelsträdgård på lägenheten Rosendal, som var på 3,8 ha. 1920 lämnade Rydberg kompanjonskapet. Eriksson dog hastigt 1926 av en magblödning och änkan fick svårigheter med ekonomin och 1929 arrenderades trädgården ut till trädgårdsmästare John Pettersson, som kom från Blekinge. Fru Erikssons borgenärer var rädda att förlora sina pengar och 1934 sålde de trädgården till John Pettersson. Han drev i början trädgården framgångsrikt men affärerna gick allt sämre och 1947 var det exekutiv auktion utlyst för första gången. Det kom dock bara 8 personer så polisman Ljunggren inställde auktionen. Sedan förföll trädgården allt mer och 1965 tvingade borgenärerna fram en försäljning till N. Valkebo kommun, som dels byggde fotbollsplan och lade ut villatomter på marken.

Rydbergs Handelsträdgård.

Olof Rydberg byggde med sin fars hjälp upp en ny trädgård och 1922 byggde han Tjappan i tysk jugendstil, samt några mindre växthus.

Gustav Svenssons Handelsträdgård.

År 1926 köpte Gustav Svensson Rydbergs trädgård. Svensson var uppfödd i Lyckeby på Listerlandet i Blekinge men kom närmast från en mindre, arrenderad trädgård på Västanå gård i Borensberg. Han och hustrun Frida byggde till och utökade trädgården, så att den sysselsatte 16 man. När Bankeberg ändrade namn till Vikingstad följde Svensson med utvecklingen och döpte sin trädgård till:

Vikingstad Handelsträdgård

Svensson övergick ganska snart från blandad kultur till nästan enbart blommor och blev en mycket kunnig och välkänd odlare med rykte om fin kvalitet på sina varor. Förman under många år hos honom var Einar Lilja.

År 1961 ändrades rörelsen till aktiebolag och övertogs av sonen Nils Svensson och hans hustru Ingrid. De utökade och moderniserade trädgården ytterligare och öppnade blomsterhandel. Gustav Svensson dog 1963 och sedan år 1982 arrenderar hans sonson Nils-Jakob Svensson trädgården.

Berget

År 1927 köpte Erik Fack och hans hustru Vendela f.d. torpet Berget under Gästgivaregården av Gustav Adolfsson. Fack började odla grönsaker på friland men byggde också ett mindre växthus.

1965 sålde han till polisman Rolf Nilsson, som ändrade odlingen att gälla träd, buskar och prydnadsväxter.

År 1973 köptes Berget av nuvarande ägaren Bengt Eskilsson.

Plantman Garden Center

1965 byggde Karl Lindblad en förrådsanläggning för sin trädgårdsanläggningsfirma. 1969-1970 omändrade han rörelsen till försäljning av växter. 1976 såldes rörelsen till Bengt Eskilsson som bytte namn till Vikingväxter.

Nysäter

1927 friköptes Nysäter från Nybble av Johan Wikström, som idkade jordbruk. 1942 sålde han till Olga och Karl A. Norborg. Makarna Norborg kom från Stockholmstrakten och började odla grönsaker och blommor på friland. De byggde även 2 st mindre växthus. Makarna hade det svårt med ogräsrensningen och kallades i folkmun "ogräsodlarna". Mest växte det mahonia och lupiner men stället gav ändå ett knapert uppehälle. Stugan som hörde till stället var dålig och det påstods att på senare år låg makarna till sängs nästan hela vinterhalvåret, med kläderna på, för att hålla värmen. Makarna Norborg dog 1975 och stället såldes på auktion till uppfinnaren Arne Gustavsson, som byggt verkstad och villa på tomten.

Trädgårdstorp

När König kom till Nybble hade han med sig en trädgårdsmästare som hette Karlsson. Denne fick bo på Trädgårdstorp och odlade grönsaker mest för gårdens eget behov. Odlingen höll på i 4 år och när König lämnade Nybble följde Karlsson med till Ribingsholm.

Vikingstad den 19 januari 1983

Per Jacobsson